
[2023-86-RE](#)

Causa 2023-86-RE

(Quintana Kawage c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 540-2023. Recurs d'empara

Sentència del 15 de març del 2024

BOPA núm. 38, del 27 de març del 2024

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 15 de desembre del 2023, per la representació processal del Sr. Bernardo Quintana Kawage, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia en relació amb els autes penals 9000121/2018 que derivaria en una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que ordeni a la batlle instructora que faci cessar les vulneracions al·legades en el termini més breu possible, i com a màxim en dos mesos, que resolgui les peticions pendents en seguiment de l'article 42 del Codi de procediment penal, i que acordi el sobreseïment de les diligències prèvies o que incoï el sumari penal, així mateix demana que es reconegui el dret del recurrent a ser indemnitzat pels perjudicis soferts;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 15 de gener del 2024 que va admetre a tràmit, aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 2 de febrer del 2024, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Jean-Yves Caullet;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 22 de novembre del 2018, la Batllia va iniciar la incoació de les diligències prèvies d'aquesta causa per unes suposades actuacions irregulars de l'operativa bancària del Sr. Bernardo Quintana Kawage efectuades entre l'any 2012 i la intervenció de la BPA al març del 2015.

1.2. El 12 de març del 2019, la Batllia va dictar un aute mitjançant el qual acordava diverses mesures cautelars d'investigació entre les quals l'embargament de comptes bancaris.

1.3. El 2 de febrer del 2021, la representació processal del recurrent va presentar un escrit de petició d'arxivament o de sobreseïment de les diligències prèvies i d'aixecament de la mesura cautelar que l'afectava.

1.4. Els dies 2, 5, 7, 17 i 31 de maig del 2021, la representació processal del recurrent va presentar escrits insistint en què es resolgués la seva petició presentada a principis de febrer.

1.5. El 3 de juny del 2021, la Batllia va dictar un aute mitjançant el qual desestimava la petició d'arxivament sol·licitada el 2 de febrer del 2021. Aquesta desestimació va ser confirmada en apel·lació el 22 de juny del 2022 pel Tribunal de Corts.

1.6. El 15 de juliol del 2021, la representació processal del recurrent va demanar el traspàs dels actius dels fons bancaris del seu client en favor d'un compte bancari titularitat de l'AFA.

1.7. El 6 d'octubre del 2021, la representació processal del recurrent va presentar de nou un escrit de petició d'arxivament o de sobreseïment de les diligències prèvies i d'aixecament de la mesura cautelar i va insistir també en la seva sol·licitud respecte del traspàs dels seus actius a favor de l'AFA.

1.8. El 20 d'octubre del 2021, la Batllia va dictar un aute que acordava liquidar els actius financers del recurrent i traspassar-los a l'AFA.

1.9. En el marc d'aquest procés de traspàs i valorant el perjudici econòmic milionari sofert per raó de les diligències prèvies, el 17 de novembre del 2021, la representació processal del recurrent va demanar una compensació de saldos creditors i deutors.

1.10. El 19 de novembre del mateix any, la representació processal del recurrent va presentar un escrit complementari de valoració de la pèrdua milionària soferta i va insistir en la seva demanda de compensació.

1.11. El 2 de desembre del 2021, la representació processal del recurrent va presentar un tercer escrit de petició d'arxivament o de sobreseïment de les diligències prèvies i d'aixecament de la mesura cautelar.

1.12. El 20 d'abril del 2022, la representació processal del recurrent va presentar un escrit amb argumentació complementària respecte de la seva petició d'arxivament o de sobreseïment de les diligències prèvies i d'aixecament de la mesura cautelar, insistint en la seva demanda de compensació.

1.13. El 26 de juliol del 2022, la Batllia va dictar un aute que desestimava la petició d'arxivament o de sobreseïment de les diligències prèvies i d'aixecament de l'embargament cautelar.

1.14. El 5 d'octubre del 2022, vistes les declaracions dels investigats i altres actes d'instrucció realitzats, la representació processal del recurrent va presentar un quart escrit de petició d'arxivament o de sobreseïment de les diligències prèvies o d'aixecament de la mesura cautelar.

1.15. El 20 de gener del 2023, la representació processal del recurrent va presentar un escrit d'insistiment respecte d'aquesta petició.

1.16. El 13 d'abril, el 20 de juny i el 5 de desembre del 2023, la representació processal del recurrent va presentar escrits d'insistiment respecte d'aquesta petició.

1.17. El 15 de desembre del 2023, la representació processal del Sr. Bernardo Quintana Kawage va interposar un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia en relació amb els autes penals 9000121/2018 que derivaria en una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent denuncia la vulneració del seu dret a un procés de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, en tres aspectes, i per demostrar aquestes vulneracions es fonamenta en una presentació detallada dels actes processals realitzats des de l'inici de la incoació de les diligències prèvies de la causa, en les disposicions del Codi de procediment penal i en la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans.

- En primer lloc, el recurrent posa en relleu que el procediment es va iniciar el 22 de novembre del 2018, és a dir, des de fa més de 5 anys, sense que encara hagi recaigut una decisió sobre el fons de la investigació. Destaca diverses fases d'inactivat processal de la batlle instructora durant aquest període i considera que el cúmul d'aquest temps comporta una dilació indeguda per resoldre sobre la decisió de fons.

-
- En segon lloc, exposa que la seva petició del 5 d'octubre del 2022 sobre l'arxivament o el sobreseïment provisional de les diligències prèvies i sobre l'aixecament de les mesures cautelars no ha obtingut encara cap resposta, malgrat tots els insistiments presentats (13 d'abril, 20 de juny i 5 de desembre del 2023), circumstància que, segons el seu parer, també vulnera el seu dret a un procés de durada raonable.
 - En tercer lloc, pel que fa a la seva demanda del 17 de novembre del 2021 de compensació dels seus saldos creditors i deutors, el recurrent manifesta que tampoc ha obtingut resposta sobre aquesta qüestió, malgrat tots els seus insistiments, fet que deriva en una tercera vulneració del dret a un procés de durada raonable.
 - El recurrent addueix que totes aquestes dilacions no poden imputar-se a la seva actitud; que pel que fa al fons de la causa, la seva complexitat no pot tenir com a conseqüència l'oblit dels períodes d'inactivitat de la Justícia que ell posa en relleu; i, que, pel que fa a les dues darreres qüestions deixades sense resposta, la complexitat global de l'assumpte no pot invocar-se per justificar la dilació en aquestes respostes.
 - Finalment, el recurrent conclou que aplicant la jurisprudència constant del Tribunal Constitucional en la matèria, la vulneració del dret a un procés de durada raonable està en aquest cas clarament establerta.
 - Per consegüent, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que ordeni a la batlle instructora que faci cessar les vulneracions al·legades en el termini més breu possible, i com a màxim en dos mesos, que resolgui les peticions pendents en seguiment de l'article 42 del Codi de procediment penal, i que acordi el sobreseïment de les diligències prèvies o que incoï el sumari penal, així mateix demana que es reconegui el seu dret a ser indemnitzat pels perjudicis soferts.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal analitza el recurs d'empara en funció de les tres vulneracions exposades pel recurrent. Primerament, recorda que la causa és particularment complexa, amb una estructura financera complicada que requereix d'un estudi especialitzat, en què s'han practicat nombroses diligències, les quals han requerit la cooperació internacional, han inclòs declaracions, la incorporació i l'anàlisi de la informació financera provinent de la UIFAND, i, efectivament, resta pendent de conèixer el resultat de la investigació policial (a la qual s'han anat afegint elements a analitzar).
- Conclou que pel que fa al període total de la instrucció, aquest no es pot considerar com a irraonable.
- Seguidament, pel que fa a la demanda de compensació dels saldos creditors i deutors del recurrent, així com pel que fa a l'arxivament o al sobreseïment de les diligències prèvies i a l'aixecament de les mesures cautelars, el Ministeri Fiscal constata dilacions indegudes.
- No obstant això, malgrat existir aquesta dilació, afegeix que no pot deixar de recordar les mancances estructurals i de mitjans que pateix l'Administració de Justícia, sense la subsanació de les quals és molt probable que les dilacions indegudes constatades pel Tribunal Constitucional no es

puguin encara erradicar.

- Per aquests motius, no s'oposa a l'estimació parcial del recurs d'empara pel que respecta a la vulneració del dret a un procés de durada raonable.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. La jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional en matèria de dilacions indegudes del procediment és constant i està ben consolidada.

Els pressupòsits per a l'estimació de la durada irraonable o de la dilació indeguda d'un determinat procés judicial són: la llarga durada en el temps; la manca relativa de complexitat de la causa; el risc de la demora; que la dilació no sigui deguda a la part que l'al·lega; i, la irrellevància del fet que la inactivitat sigui directament responsabilitat de l'òrgan judicial concernit -veg. per ex. entre d'altres, les sentències del 14 de març del 2001 (causa 2000-17-RE), del 7 de setembre del 2005 (causa 2005-21-RE), del 7 de maig del 2018 (causes 2017-38-RE i 2017-54-RE), del 7 de setembre del 2018 (causa 2018-10-RE), del 19 de desembre del 2018 (causa 2018-50-RE), del 22 de maig del 2019 (causa 2019-14-RE), del 13 de juliol del 2020 (causa 2020-19-RE), del 14 de febrer del 2022 (causa 2021-97-RE), del 20 d'abril del 2022 (causa 2022-23-RE), del 7 de setembre del 2023 (causes 2023-38-RE i 2023-39-RE), del 20 de novembre del 2023 (causes 2023-53-RE, 2023-55-RE i 2023-60-RE), i més recentment del 15 de gener del 2024 (causa 2023-76-RE).

3.2. En el cas actual, cal examinar els tres aspectes de la vulneració exposats pel recurrent a la llum dels criteris jurisprudencials que s'acaben d'esmentar en el punt anterior.

3.3. Pel que fa a la durada de la instrucció i al termini que se'n derivaria per arribar a una decisió sobre el fons, el criteri d'una complexitat particular està en aquest cas verificat. La complexitat inherent de les actuacions, el nombre dels implicats i el seu caràcter internacional comporten aspectes d'excepció i de dificultat afegides.

3.4. Amb el benentès que aquest termini no és imputable al recurrent.

3.5. Pel que fa a l'acció de la Justícia, la cronologia dels actes processals, detallada de manera precisa pel recurrent mateix, acredita que no es pot retreure cap inacció manifesta de l'òrgan judicial que seria la causa d'una dilació important denunciada pel recurrent mateix.

3.6. En la cronologia esmentada, el recurrent posa en relleu períodes concrets que qualifica de "Mesos d'inactivitat del Batlle", però aquests lapses de temps considerats individualment es justifiquen per la complexitat de les actuacions.

3.7. Per consegüent, la durada de la instrucció i el termini de la decisió sobre el seu acabament no poden ser considerats no raonables d'acord amb els criteris jurisprudencials d'aquest Tribunal i, des d'aquest punt de vista, el dret del recurrent a un procés de durada raonable no ha estat vulnerat.

3.8. Pel que fa a la demanda de compensació dels saldos dels comptes del recurrent efectuada el 17 de novembre del 2021, i que a data d'avui no hauria estat encara resposta, no és necessari posar en relleu la data de la demanda de traspàs dels actius dels fons bancaris del recurrent a l'AFA, és dir, el 15 de juliol del 2021, per considerar que aquesta petició no té cap complexitat inherent, que ha estat reiterada en diverses ocasions i que una omissió de resposta durant més de dos anys és irraonable d'acord amb la jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional en la matèria.

3.9. Aquesta mateixa anàlisi ha d'efectuar-se amb la petició del 5 d'octubre del 2022 d'arxivament o de sobreseïment de les diligències prèvies i d'aixecament de les mesures cautelars, igualment sense resposta a dia d'avui, és a dir, des de fa 14 mesos, sobretot si es considera, que la primera petició en el mateix sentit, va ser desestimada en quatre mesos, i la segona en vuit mesos, i que la instrucció progressant, és difícil entendre que la darrera petició sigui més lenta que les dues primeres.

3.10. Així doncs, sobre aquest punt també, el termini per obtenir la resposta a una petició vulnera el dret del recurrent a un procés de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

3.11. En aquest supòsit cal concloure a l'estimació parcial de l'empara, i, per tal que cessin les vulneracions constatades, és procedent fixar un termini de tres mesos per tal que la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia es pronunciï respecte, d'una banda, la qüestió de la compensació dels saldos creditors i deutors del recurrent, i, d'altra banda, la qüestió de l'arxivament o del sobreseïment de les diligències prèvies i l'aixecament de les mesures cautelars que afecten al recurrent.

3.12. Així mateix, cal declarar que el recurrent té dret a ser indemnitzat per les dilacions produïdes.

3.13. L'estimació del recurs d'empara comporta que no sigui procedent cap condemna especial en costes (article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional *a contrario*).

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar parcialment el recurs d'empara 2023-86-RE interposat per la representació processal del Sr. Bernardo Quintana Kawage.
2. Declarar que s'ha vulnerat el seu dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.
3. Comminar la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia que adopti, en un termini màxim de tres mesos les decisions explicitades en el punt 3.11 d'aquesta sentència.
4. Declarar que el recurrent té dret a ser indemnitzat en la quantia que determini la jurisdicció ordinària mitjançant el procediment adient.
5. No fer imposició de les costes processals en relació amb aquest recurs d'empara.
6. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del recurrent, al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 15 de març del 2024.

Jean-Yves Caullet Joan Manel Abril Campoy

President Vicepresident

Dominique Rousseau Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat Magistrat